ଭାନାଭାଇ ଖଲପାଭାଇ

ବନାମ

ସୀମା ଶୁଳ୍କ ସଂଗ୍ରାହକ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ

ମାର୍ଚ୍ଚ 8,1994

[କେ. ଜୟଚନ୍ଦ୍ର ରେଡ୍ଡୀ ଏବଂ ଏନ୍. ପି. ସିଂହ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ]

ସୀମା ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମ, 1962:ଧାରା 11-J, 135 (1) (a) ଏବଂ 138-A-ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ -ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଭାବରେ ସୂଚିତ- ପୁନଃପ୍ରାପ୍ତି-ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳରୁ- ପ୍ରତାରଣାମୂଳକ ଠକେଇ କିମ୍ବା ଫାଙ୍କିବା ପ୍ରୟାସ-ନିଷେଧ କରିବା-ଦୋଷପୂର୍ଣ୍ଣ ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା -ସମ୍ଭାବନା- ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରମାଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଯେ ଏପରି ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ବିଦ୍ୟମାନ ନଥିଲା ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ୱାଡ଼ିରେ କିଛି ନିଷିଦ୍ଧ ସାମଗ୍ରୀ ଖାଲିକରି ଦିଆଯାଇଥିବା ସନ୍ଦେହରେ, ପୋଲିସ ଏବଂ ସୀମା ଶୁଳ୍କ ଅଧିକାରୀମାନେ ୱାଡ଼ିରେ ଖୋଜାଖୋଜି କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏକ କୂଅ ନିକଟରେ ଜମି ଖୋଳିବା ପରେ, 18 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟର 101ଟି ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ ମିଳିଥିଲା । ପୁନଃପ୍ରାପ୍ତି ପରେ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ବିବୃତି ସୀମା ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମ, 1962 ର ଧାରା 108 ଅନୁଯାୟୀ ନଥିଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ ସେ ପୁନଃପ୍ରାପ୍ତିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ କହିଥିଲେ ଯେ ରୂପା ବାର ସେଠାରେ କିପରି ଆସିଲା ସେ ଜାଣି ନାହାଁନ୍ତି । ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡକୁ 'ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାମଗ୍ରୀ' ଭାବେ ସୂଚିତ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ୱାଡି ଭାରତର ଉପକୂଳଠାରୁ 50 କିଲୋମିଟର ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ଏବଂ ସୀମା ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିସୂଚିତ 'ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ର' ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା । ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସୀମା ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 135 (1) (a) ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଅପରାଧ ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ସେ ଏକ ଆବେଦନକୁ ଦାୟର କରିଥିଲେ କିନ୍ତୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହାକୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ । ତେଣୁ ଏହି ଆବେଦନ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଧାରା 135 (1) (a) ର ତତ୍ତ୍ୱଗୁଡିକ ପୂରଣ କରାଯାଇନାହିଁ ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଆବେଦନକାରୀ ସେହି ଧାରା ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଅପରାଧ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଧରାଯିବ,ଯେହେତୁ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷ ଏହା ପ୍ରମାଣିତ କରି ନଥିଲା ଯେ ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ିକୁ କୌଣସି ପ୍ରତାରଣାମୂଳକ ଠକେଇ କିମ୍ବା ଏଥିରେ ଲାଗୁ ହେଉଥିବା କୌଣସି ଶୁଳ୍କ ଏଡ଼ାଇବାର ପ୍ରୟାସ ସହିତ ଜଡିତ ଯୋଗୁ ପୋତାଯାଇଥିଲା ।

ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରି,

ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ :1.1. 1962 ମସିହାର ସୀମା ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 11-J ର ଉପ-ଧାରା (1), ଯାହା 3.1.1969ରୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିଲା, ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଯିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାରିଖରେ ଯେକୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାମଗ୍ରୀର ମାଲିକ, ଅଧିକାରୀ କିମ୍ବା ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ରଖନ୍ତି, ଯାହାର ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ପନ୍ଦର ହଜାର ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ, ସେମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳରେ ସେହି ସ୍ଥାନର ବିବରଣୀ ସମ୍ବଳିତ ଏକ ସୂଚନା ଉପଯୁକ୍ତ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇବାକୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ କରିଥିଲା ଯେଉଁଠାରେ ଏପରି ସାମଗ୍ରୀ ରଖାଯାଇଥିଲା କିମ୍ବା ଗଚ୍ଛିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଧାରା 11-J ର ଉପଧାରା (2) ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାମଗ୍ରୀ ହାସଲ କରିବା ଉପରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଲଗାଇଥାଏ, ଯଦି ଏପରି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ, ସେ ଉପଯୁକ୍ତ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ସେହି ସ୍ଥାନର ବିବରଣୀ ସହିତ ଏକ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ ନକରନ୍ତି ଯେଉଁଠାରେ ଏହିପରି ସାମଗ୍ରୀ ଅଧିଗ୍ରହଣ ପରେ ରଖାଯିବ କିମ୍ବା ମହଜୁଦ କରାଯିବ । ଯଦି ଏପରି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଆପେଆପେ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ପୂରଣ ନହୁଏ, ତେବେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାମଗ୍ରୀ ଅଧିଗ୍ରହଣରେ ଏହା ନିଷେଧ ହେବ, ଯାହାର ମୂଲ୍ୟ ପନ୍ଦର ହଜାର ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ହେବ ।

1.2. ଏହି ମାମଲାରେ କୌଣସି ବିବାଦ ନାହିଁ ଯେ ଆବେଦନକାରୀ, ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ କେବେବି, ସେହି ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ ଏବଂ ଅଧିଗ୍ରହଣ ପରେ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଏପରି ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ ରଖିବା କିମ୍ବା ସଂରକ୍ଷଣ କରାଯିବା ପ୍ରସ୍ତାବ କରାଯାଇଥିଲା ସେ ବିଷୟରେ କୌଣସି ସୂଚନା ଉପଯୁକ୍ତ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ଦେଇ ନଥିଲେ । ଏହି ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାମଗ୍ରୀ ସମ୍ପର୍କରେ ଧାରା 11-J ର ଉପ-ଧାରା (2) ଅନୁଯାୟୀ ଉପରୋକ୍ତ ନିଷେଧକୁ ପ୍ରତାରଣମୂଳକ ଠକେଇ କିମ୍ବା ଏଡ଼ାଇବାର ପ୍ରୟାସରେ ଆବେଦନକାରୀ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଥିଲେ ବୋଲି ଯୁକ୍ତି କରିବାରେ କୌଣସି ଅସୁବିଧା ହେବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ ।

1.3. ଅଧିନିୟମର ଧାରା 138-A ଦୃଷ୍ଟିରୁ, କଥିତ ମାନସିକ ସ୍ଥିତିର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସମ୍ପର୍କରେ ଏକ ଅନୁମାନ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରମାଣ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ବିକଳ୍ପ ଦିଆଯାଇଛି ଯେ, ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ଲଗାଯାଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ତାଙ୍କର ଏପରି କୌଣସି ମାନସିକ ସ୍ଥିତି ନଥିଲା, ଯାହା ଏକ ଅପରାଧ ହେବ । ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ସାଧାରଣ ଅପରାଧିକ ବିଧିଶାସ୍ତ୍ର ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଯେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଉପରେ କଦାପି ଦାୟିତ୍ୱ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ ନାହିଁ ଏବଂ

ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷର ସଂସ୍କରଣର ସଠିକତା ବିଷୟରେ କେବଳ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମନରେ ସନ୍ଦେହ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ପଡିବ । ଏହା ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 106 ଏବଂ 114 ଠାରୁ ଭିନ୍ନ । ଧାରା 138-A **କୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଥରେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଆଡକୁ ଏକ ଦୋଷୀ ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ବିଷୟରେ ଅନୁମାନ ଉଠିବା ପରେ, ଯେ ସେ ସୀମା ଶୁଳ୍କ ପ୍ରଦାନକୁ ଏଡାଇବା ପାଇଁ ଦେଶ ବାହାରେ ରପ୍ତାନି କରିବାକୁ ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ କୁ ସଂରକ୍ଷଣ କରିଥିଲେ, ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଭାବରେ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ପଡିବ ଯେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଅଧିନିୟମ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏପରି କୌଣସି ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ବିଦ୍ୟମାନ ନଥିଲା । ଏହି ଭାର ନିର୍ବାହ କରିବା ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇନାହିଁ ।**

1.4. ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷ ପ୍ରମାଣ କରିଛି ଯେ ଆବେଦନକାରୀ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକ ଅନୁଯାୟୀ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରୁ ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ ଏବଂ ତେଣୁ ସେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 135 (1) (a) ର ପ୍ରଥମ ଭାଗ ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ କରିଥିଲେ । ସେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 11-J ର ଉପ-ଧାରା (2) ଦ୍ୱାରା ଲାଗୁ ହୋଇଥିବା ନିଷେଧକୁ ମଧ୍ୟ ଏଡାଇବା ପାଇଁ ଚିନ୍ତିତ ଥିଲେ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଅଧିନିୟମର ଧାରା 135 (1) (a) ର ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ ଅନୁଯାୟୀ ମଧ୍ୟ ଅପରାଧ କରିଥିଲେ । ବଗିଚାରେ ଥିବା କୂଅ ପାଖରେ 18 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟର 3274.98 କିଲୋଗ୍ରାମ ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ ପୋତାଯାଇଥିବାରୁ ଏହା ଏକ ଅପ୍ରତିରୋଧ ନିଷ୍କର୍ଷକୁ ନେଇଯାଏ ଯେ ଉକ୍ତ ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ିକୁ ସାଧାରଣ ବ୍ୟବସାୟ ସମୟରେ ରଖାଯାଇନଥିଲା କିମ୍ବା ସଂରକ୍ଷଣ କରାଯାଇନଥିଲା ।

ଅତିରିକ୍ତ ସୀମା ଶୁଳ୍କ ସଂଗ୍ରାହକ ବନାମ ବାବୁ ମିୟା ଶେଖ, **AIR (1983) SC 447** ଏବଂ *ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ ବନାମ ନଟୱାରଲାଲ ଦାମୋଦରଦାସ ସୋନି,* **[1980] 4 SCC 669**, **ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା ।**

ବୀରା ଇବ୍ରାହିମ୍ ବନାମ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ, *AIR (1976) SC 1167*; ଆର୍. ସି. ମେହେଟ୍ଟା ବନାମ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟ, *[1969] 2 SCR 461 = AIR (1970) SC 940 ଏବଂ* ହେଡନଙ୍କ *ମାମଲା [1584] 76 DR 73, ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି* ।

ଅପରାଧିକ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା : ଅପରାଧିକ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 757/1980 ।

ଅପରାଧିକ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1038/78ରେ ଗୁଜୁରାଟ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର 10/15-10-80 ତାରିଖର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ।

ଆବେଦନାକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ୟୁ. ଆର. ଲଳିତ, ଏ. ଏ. ଖାନ ଏବଂ କୁମାରୀ ରାଣୀ ଜେଠମଲାନୀ । ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଏମ୍. ଗୌରୀ ଶଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତି, ଦିଲୀପ ଟଣ୍ଡନ, ଡି. ଏସ୍. ମାହ୍ରା ଏବଂ କୁମାରୀ ଏ. ସୁଭାଶିନୀ ।

ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି

ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ଏନ. ପି. ସିଂହଙ୍କ ଦ୍ୱାରା । ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ସୀମା ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମର (ଏହାପରେ 'ଅଧିନିୟମ' ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି) ଧାରା 135 (1) (a) ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଅପରାଧ ପାଇଁ ଦଣ୍ଡାଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଦୁଇ ବର୍ଷ ପାଇଁ ସଶ୍ରମ କାରାଦଣ୍ଡ ଏବଂ 5000 ଟଙ୍କା ଜରିମାନା ଦେବାକୁ ଦଣ୍ଡିତ କରାଯାଇଥିଲା, ଏହାର ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ବିଫଳ ହେଲେ, ଆହୁରି ଛଅ ମାସ ପାଇଁ ସଶ୍ରମ କାରାଦଣ୍ଡ ଭୋଗିବାକୁ ପଡିବ । ଅନ୍ୟ ସହ ଅପରାଧୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଦଣ୍ଡାଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ଆଦେଶ ବିରୋଧରେ ରାଜ୍ୟ ତରଫରୁ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଆବେଦନ ସହିତ ଶୁଣାଣି ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ ଦୌରା ବିଚାରପତି ସମ୍ମୁଖରେ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଆବେଦନକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରାଯାଇଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, ଆକ୍ଷେପିତ ରାୟ ଦ୍ୱାରା, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ ।

ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷର ମାମଲା ହେଉଛି ଯେ 30.1.1969 ରେ, ପ୍ରହରା ଦେଉଥିବା ଅଧିକାରୀମାନେ ମୋତି ଡାମନ ପାର୍ଶ୍ୱରୁ ଏକ ଟ୍ରକ୍ ଆସୁଥିବା ଏବଂ ମୋହଙ୍ଗମ ରେଳ କ୍ରସିଂ ଆଡକୁ ଯାଉଥିବା ଦେଖିବାକୁ ପାଇଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ ହେଡଲାଇଟ୍ ସନ୍ଦେହଜନକ ଭାବରେ ଜଳୁ ନଥିଲା । ତଦନ୍ତରୁ ଜଣାପଡ଼ିଲା ଯେ ଉକ୍ତ ଟ୍ରକରୁ କୌଣସି ୱାଡି ଠାରେ କିଛି ନିଷିଦ୍ଧ ସାମଗ୍ରୀ ଖାଲି କରାଯାଇଥିଲା । ପୋଲିସ ଏବଂ ସୀମା ଶୁଳ୍କ ବିଭାଗର ଅଧିକାରୀମାନେ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲେ ଯେ ଇକ୍ଲୋରାରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ୱାଡ଼ିରେ ସାମଗ୍ରୀ ଖାଲି କରିଦିଆଯାଇଛି । ଉକ୍ତ ୱାଡ଼ିରେ ଏକ ସନ୍ଧାନ କରାଯାଇଥିଲା, ଏବଂ ଏକ କୂଅ ପାଖରେ ମାଟି ଖୋଳିବା ସମୟରେ ପ୍ରାୟ 18,08,850 ମୂଲ୍ୟର 3, 274.98 କିଲୋଗ୍ରାମ ଓଜନର 101ଟି ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ ଉଦ୍ଧାର କରାଯାଇଥିଲା । ଉକ୍ତ

ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡଗୁଡିକ କୌଣସି ପରିବହନ ଅର୍ଥପ୍ରାପ୍ତି ରସିଦ ଅଧୀନରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇନଥିଲା କିମ୍ବା ଅଧିନିୟମର ଅଧ୍ୟାୟ IV- B ଅଧୀନରେ ବିଚାର କରାଯାଇଥିବା କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ପାଳନ କରାଯାଇନଥିବା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥିଲା । ସୀମା ଶୁଳ୍କ ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କର ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା ଯେ ଉକ୍ତ ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ିକ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ୱାଡିରେ ବେଆଇନ ରପ୍ତାନି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ରଖାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ ବାଜ୍ୟାପ୍ତି ଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା । ଅଧିକ ଅନୁସନ୍ଧାନରୁ ଜଣାପଡିଲା ଯେ ଉକ୍ତ ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ିକ M.H.T. 2304 ଏବଂ M.R.T. 2751 ସଂଖ୍ୟା ବିଶିଷ୍ଟ ଦୁଇଟି ମୋଟର ଟ୍ରକ୍ ଦ୍ୱାରା ଅଣାଯାଇଥିଲା । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଟ୍ରକ ସଂଖ୍ୟା M.H.T. 2304 , ଯାହା ପ୍ରଥମେ ସନ୍ଦେହଜନକ ଢଙ୍ଗରେ ଗତି କରୁଥିବା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥିଲା, ସେଥିରେ 20ଟି ନିଷିଦ୍ଧ ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ ଥିଲା । ଉକ୍ତ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ଜଡିତ ଟ୍ରକଗୁଡ଼ିକର ଡ୍ରାଇଭର ଏବଂ ମାଲିକଙ୍କ ସମେତ ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଅଭିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଭିଣୋଇ, ମୂଳ ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 2 ଶଙ୍କରଭାହି ହରିଭାହି, ଜବତ ସମୟରେ ୱାଡ଼ିରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ ଏବଂ ଉକ୍ତ ସ୍ଥାନକୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେଉଥିଲେ । ପରେ ସେ ପଳାୟନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ବିଚାର ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇପାରିନଥିଲେ ।

ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଅର୍ଥ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଜାରି ହୋଇଥିବା ଏକ ଅଧିସୂଚନା ସଂଖ୍ୟା C.S.R. 37, 3.1.1969 ତାରିଖରେ , ' ରୌପ୍ୟ ପିଣ୍ଡ ଏବଂ ମୁଦ୍ରାକୁ' ଅଧିନିୟମ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ କ୍ଷମତା ବ୍ୟବହାର କରି 'ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାମଗ୍ରୀ' ଭାବରେ ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା । ଉକ୍ତ ଅଧିନିୟମ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରି ଜାରି କରାଯାଇଥିବା 3.1.1969 ତାରିଖର ଅଧିସୂଚନା ସଂଖ୍ୟା C.S.R. 38 ଅନୁଯାୟୀ, ଗୁଜରାଟ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, ମହୀଶୂର ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ର ଶାସିତ ଅଞ୍ଚଳ ଗୋଆ, ଡାମନ ଏବଂ ଡିଭ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଭାରତର ଉପକୂଳଠାରୁ 50 କିଲୋମିଟର ଓସାର ଅଞ୍ଚଳକୁ 'ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳ' ଭାବେ ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା । ଏଥିରେ କୌଣସି ବିବାଦ ନାହିଁ ଯେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ୱାଡି ଭାରତର ଉପକୂଳଠାରୁ 50 କିଲୋମିଟର ମଧ୍ୟରେ 'ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳ' ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା, ଏବଂ 30.1.1969 ତାରିଖରେ ଜବତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ, ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡକୁ 'ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାମଗ୍ରୀ' ଭାବରେ ସୂଚିତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଉପରୋକ୍ତ ଉଦ୍ଧାର ପରେ, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 108 ଅନୁଯାୟୀ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ବିବୃତି ନଥିଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ବିବୃତି ସମୟରେ, ଆବେଦନକାରୀ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ଯେ ୱାଡି

ତାଙ୍କର ଏବଂ ଉକ୍ତ ୱାଡିର ଏକ କୂଅ ନିକଟରେ 101ଟି ରୂପା ବାରକୁ ପୋତି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ସେ କହିଥିଲେ:-

> " ସୀମା ଶୁଳ୍କ କର୍ମଚାରୀମାନେ ରାତିରେ ମୋ ଇକ୍ଲୋରା ୱାଡ଼ି ଆସିଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନେ 101ଟି ରୂପା ବାର ନେଇଯାଇଥିଲେ ଯାହା କୂଅ ନିକଟରେ ପୋତି ଦିଆଯାଇଥିଲା ...... "

ପରେ ସେ ତାଙ୍କ ବିବୃତିରେ ପୁଣି ସେହି ଏକା କଥା ଦୋହରାଇ କହିଥିଲେ :-

> "30/31.1.69 ତାରିଖରେ ସୀମାଶୁଳ୍କ ଅଧିକାରୀମାନେ ମୋ ଇକଲୋରାର ୱାଡିରେ ଥିବା କୂଅ ପାଖରେ ଜମି ଖୋଳିଲେ ଏବଂ 101ଟି ରୂପା ବାର୍ ପାଇଲେ ...... "

ତେବେ ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ସେ ଜାଣିନାହାନ୍ତି ଯେ ରୂପା ବାର ସେଠାକୁ କିପରି ଆସିଲା । *ବୀରା ଇବ୍ରାହିମ ବନାମ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ,* AIR (1976) SC 1167 ମାମଲାରେ, ଏହା ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ କିମ୍ବା ପ୍ରଥମ ସୂଚନା ଦାଖଲ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 108 ଅନୁଯାୟୀ ସୀମାଶୁଳ୍କ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନଥିଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିବା ସେହି ମାମଲାରେ ତାଙ୍କ ବୟାନକୁ ଏପରି ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ କି ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 135 (1) (a) ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ କରିଥିବା ଅଭିଯୋଗ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ କେବଳ ଏହି ତଥ୍ୟ ଯେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସମୟରେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ବମ୍ବେ ପୋଲିସ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 124 ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ କରିଥିବା ସନ୍ଦେହରେ ଗିରଫ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଦ୍ରବ୍ୟ ଜବତ କରି ଏକ ପଞ୍ଚନାମା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିଲା, ତାହା ଗୁରୁତ୍ୱହୀନ ଥିଲା ଯେତେବେଳେ ପୋଲିସ ଦ୍ୱାରା ମାମଲା ପଞ୍ଜିକୃତ ହୋଇନଥିଲା କିମ୍ବା F.I.R. ନଥିଭୁକ୍ତ କରାଯାଇନଥିଲା । ଏହା ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯେତେବେଳେ ସୀମା ଶୁଳ୍କ ଅଧିକାରୀ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ବିବୃତି ନଥିଭୁକ୍ତ କରିଥିଲେ, ସେହି ମାମଲାରେ ସେ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବରେ କୌଣସି ଅପରାଧରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ହୋଇନଥିଲେ ଏବଂ ଏହିପରି ସୀମା ଶୁଳ୍କ ନିରୀକ୍ଷକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନଥି ହୋଇଥିବା ବିବୃତି ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 20 (3) ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇନଥିଲା । ସେହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ, *ଆର୍. ସି. ମେହେଟ୍ଟା ବନାମ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟ,* [1969] 2 SCR 461 = AIR (1970) SC 940 ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 108 ଅନୁଯାୟୀ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ବିବୃତି ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ । ଆବେଦନକାରୀ ସ୍ୱଷ୍ଟ ଏବଂ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ଶବ୍ଦରେ କହିଥିଲେ

(i) ୱାଡି ତାଙ୍କର ବୋଲି ଦୁଇଥର ଏପରି କହିଥିଲେ "ମୋର ଇକଲୋରା ୱାଡି" (ii) ସୀମା ଶୁଳ୍କ କର୍ମଚାରୀ ରାତିରେ ଆସି "କୂଅ ନିକଟରେ ପୋତିହୋଇଥିବା 101ଟି ରୂପା ବାର" ନେଇଯାଇଥିଲେ । ବିଚାର ସମୟରେ, ଆବେଦନକାରୀ ଏକ ମତ ରଖିଥିଲେ ଯେ ୱାଡି ତାଙ୍କର ନୁହେଁ, ଏହା ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀଙ୍କର ଏବଂ ଯେହେତୁ ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ ଉଦ୍ଧାର ସମୟରେ ସେ ୱାଡ଼ିରେ ଉପସ୍ଥିତ ନଥିଲେ, ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଅପରାଧର କୌଣସି ଅନୁମାନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 108 ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ ବିବୃତିକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବା ପାଇଁ ଆମ ଦୃଷ୍ଟିକୁ କିଛି ଅଣାଯାଇନାହିଁ, କହିବା ଯେପରି ଉକ୍ତ ବିବୃତି ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ନୁହେଁ କିମ୍ବା ବାଧ୍ୟବାଧକତାରେ କରାଯାଇଛି । କୂଅ ପାଖରେ ମାଟି ଖୋଳିବା ପରେ କିପରି 101ଟି ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ ଉଦ୍ଧାର କରାଯାଇଥିଲା, ତାହା ପ୍ରମାଣ କରିବା ପାଇଁ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷ ତରଫରୁ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇଛି । ସାକ୍ଷୀମାନେ ଏହା ମଧ୍ୟ କହିଛନ୍ତି ଯେ ୱାଡି, ଯେଉଁଠାରୁ ଉଦ୍ଧାର କରାଯାଇଥିଲା, ତାହା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଥିଲା । ଅଧିନିୟମର ଧାରା 108 ଅନୁଯାୟୀ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ବିବୃତି ଏବଂ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ପ୍ରମାଣ, ଯେଉଁମାନେ ଉପରୋକ୍ତ ୱାଡ଼ିରୁ ଉଦ୍ଧାର ପ୍ରମାଣିତ କରିବା ପାଇଁ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଛି, ତାହା ପ୍ରମାଣିତ କରେ ଯେ ୱାଡି ଆବେଦନକାରୀଙ୍କର ଥିଲା ଏବଂ ମାଟି ତଳେ 101ଟି ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ ଲୁଚାଇ ରଖାଯାଇଥିଲା, ଯାହାକୁ ମାଟି ଖୋଳିବା ପରେ ଉଦ୍ଧାର କରାଯାଇଥିଲା ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଏକମାତ୍ର ପ୍ରଶ୍ନ ଯାହା ଯାଞ୍ଚ କରାଯିବାର ଅଛି, ତାହା ହେଉଛି ପୁନଃପ୍ରାପ୍ତି ଆଧାରରେ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 135 (1) (a) ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଅପରାଧ ପାଇଁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ କି ? ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ଏକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଉପରୋକ୍ତ ପୁନଃପ୍ରାପ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅଭିଯୋଗ ମାମଲା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଧାରା 135 (1) (a) ର ବିଷୟଗୁଡିକ ପୂରଣ କରାଯାଇ ନାହିଁ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଆବେଦନକାରୀ ସେହି ଧାରା ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଅପରାଧ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଧରାଯିବ ଧାରା 135 (1) (a) ର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଅଂଶ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା :-

"135. *କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କିମ୍ବା ନିଷେଧାଦେଶକୁ ଏଡାଇବା (1) ଏହି* ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ନିଆଯାଇପାରୁଥିବା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ପ୍ରତି ପକ୍ଷପାତ ନକରି, ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି -

(a) ଏହି ଅଧିନିୟମ କିମ୍ବା ଏପରି ଦ୍ରବ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ ବଳବତ୍ତର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ଲାଗୁ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ନିଷେଧ କିମ୍ବା କୌଣସି ପ୍ରତାରଣାମୂଳକ ଠକେଇ କିମ୍ବା ଏଡ଼ାଇବାର ପ୍ରୟାସରେ ଜାଣତରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ; କିମ୍ବା

............................”

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଅନୁଯାୟୀ, ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ଏହା ପ୍ରମାଣିତ କରିନାହିଁ ଯେ ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ିକୁ କୌଣସି ପ୍ରତାରଣାମୂଳକ ଫାଙ୍କିବା କିମ୍ବା ଏଥିରେ ଲାଗୁ ହେଉଥିବା କୌଣସି ଶୁଳ୍କ ଏଡ଼ାଇବାର ପ୍ରୟାସ ସହିତ ଜଡିତ ଯୋଗୁ ପୋତାଯାଇଥିଲା । ସୀ*ମା ଶୁଳ୍କ ସହାୟକ ସଂଗ୍ରାହକ ବନାମ ବାବୁ ମିଆଁ ଶେଖ ଇମାମ,* AIR (1983) SC 47 ମାମଲାରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ଧାରା 135 (1) (a) କୁ ତିନୋଟି ଭାଗରେ ପଢ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିବ :-

"1. ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ସହିତ ଜାଣତରେ କୌଣସି ଠକେଇ କିମ୍ବା ସେଥିପ୍ରତି ଲାଗୁ ହେଉଥିବା କୌଣସି ଶୁଳ୍କ ଏଡ଼ାଇବାର ପ୍ରୟାସରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଥାଆନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କୁ ତିନି ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜେଲଦଣ୍ଡ କିମ୍ବା ଜୋରିମାନା କିମ୍ବା ଉଭୟ ଦଣ୍ଡିତ କରାଯିବ ।

2. ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ସହିତ ଜାଣତରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ କୌଣସି ଠକେଇ କିମ୍ବା ସୀମା ଶୁଳ୍କ ଅଧିନିୟମ, 1962 ଅନୁଯାୟୀ ଲାଗୁ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ନିଷେଧକୁ ଏଡ଼ାଇବାର ପ୍ରୟାସରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଥାଆନ୍ତି, ତେବେ ସେ ଏକ ଅବଧି ପାଇଁ କାରାଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡନୀୟ ହେବେ ଯାହା ତିନି ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇପାରେ କିମ୍ବା ଜୋରିମାନା ସହିତ କିମ୍ବା ଉଭୟ ଦଣ୍ଡିତ କରାଯିବ ।

3. ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ସହିତ ଜାଣତରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ କୌଣସି ଠକେଇ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ଏପରି ଜିନିଷ ସମ୍ପର୍କରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ ଲାଗୁ କରାଯାଇଥିବା ସମୟ ପାଇଁ କୌଣସି ନିଷେଧକୁ ଏଡ଼ାଇବାର ପ୍ରୟାସରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଥାଆନ୍ତି, ତେବେ ସେ ଏକ ଅବଧି ପାଇଁ କାରାଦଣ୍ଡରେ

ଦଣ୍ଡନୀୟ ହେବେ ଯାହା ତିନି ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇପାରେ କିମ୍ବା ଜୋରିମାନା ସହିତ କିମ ଉଭୟ ଦଣ୍ଡିତ କରାଯିବ ।

ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି ପ୍ରକାରେ କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜାଣତରେ କୌଣସି ଠକେଇ କିମ୍ବା ସେହି ଦ୍ରବ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉକ୍ତ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ବର୍ତ୍ତମାନ ଲାଗୁ କରାଯାଇଥିବା କୌଣସି ନିଷେଧକୁ ଫାଙ୍କିବା ପ୍ରୟାସରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଅଛନ୍ତି, ତେବେ ମଧ ସେ ଉକ୍ତ ଧାରା ଅନୁଯାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କାରାବାସରେ ଦଣ୍ଡନୀୟ ହେବେ । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ, ବ୍ୟକ୍ତି ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ଲାଗୁ ହୋଇଥିବା ଯେକୌଣସି ନିଷେଧକୁ ଠକେଇ କିମ୍ବା ଏଡ଼ାଇବାର ପ୍ରୟାସରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ହେବା ଉଚିତ । ତତ୍କାଳୀନ ମାମଲାରେ, 'ରୂପା ବୁଲିୟନ୍' କୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଭାବେ ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ୱାଡି ଅବସ୍ଥିତ ଅଞ୍ଚଳ ସମେତ ଭାରତର ଉପକୂଳଠାରୁ 50 କିଲୋମିଟର ଓସାରର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଅଧିନିୟମ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ 'ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳ' ଭାବେ ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା । ଧାରା 11-J ର ଉପଧାରା (1), ଯାହା 3.1.1969 ତାରିଖରୁ ବଳବତ୍ତର ହୋଇଥିଲା, ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେଉଁମାନେ ନିର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟ ତାରିଖରେ ଯେକୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାମଗ୍ରୀର ମାଲିକ, ଅଧିକାରୀ କିମ୍ବା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ରଖନ୍ତି, ଯାହାର ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ପନ୍ଦର ହଜାର ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ, ସେମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଏପରି ସାମଗ୍ରୀ ରଖାଯାଇଥିଲା କିମ୍ବା ଗଚ୍ଛିତ କରାଯାଇଥିଲା ତାହାର ବିବରଣୀ ସମ୍ବଳିତ ଏକ ସୂଚନା ଉପଯୁକ୍ତ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇବାକୁ ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା । ଧାରା 11-J ର ଉପ-ଧାରା (2) ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଏ ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳ ମଧରେ, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାରିଖ ପରେ, ଯେକୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦ୍ରବ୍ୟ, ଯାହାର ମୂଲ୍ୟ ପନ୍ଦର ହଜାର ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ, ଅଧିଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ "ଏପରି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ" ସେହି ସ୍ଥାନର ବିବରଣୀ ସମ୍ବଳିତ ଏକ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଯେଉଁଠାରେ ଏପରି ସାମଗ୍ରୀ ରଖିବା କିମ୍ବା ସଂରକ୍ଷଣ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ, ଉପ-ଧାରା (2) ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳ ମଧରେ ଯେକୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦ୍ରବ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ଉପରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଲଗାଇଥାଏ, ଯଦି ଏପରି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ, ସେ ଉପଯୁକ୍ତ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ଏପରି ଅଧିଗ୍ରହଣ ପରେ ସେହି ସ୍ଥାନର ବିବରଣୀ ସମ୍ବଳିତ ଏକ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ଯେଉଁଠାରେ ଏପରି ସାମଗ୍ରୀ ରଖିବା କିମ୍ବା ସଂରକ୍ଷଣ କରାଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ହୋଇଥାଏ । ଯଦି ଏପରି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଆପେଆପେ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ପୂରଣ ନହୁଏ, ତେବେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ର ମଧରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାମଗ୍ରୀ ଅଧିଗ୍ରହଣରେ ଏହା ନିଷେଧ ହେବ, ଯାହାର ମୂଲ୍ୟ ପନ୍ଦର ହଜାର ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ହେବ ।

ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ କୌଣସି ବିବାଦ ନାହିଁ ଯେ ଆବେଦନକାରୀ, ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ, ସେହି ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ ଏବଂ ଅଧିଗ୍ରହଣ ପରେ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଏହିପରି ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ ରଖିବାକୁ କିମ୍ବା ସଂରକ୍ଷଣ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯାଇଥିଲା ସେ ବିଷୟରେ ଉପଯୁକ୍ତ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ କୌଣସି ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିନଥିଲେ । ଏହି ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ, ଆବେଦନକାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦ୍ରବ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଧାରା 11-Jର ଉପଧାରା (2) ଅନୁଯାୟୀ ଉପରୋକ୍ତ ନିଷେଧର ପ୍ରତାରଣାମୂଳକ ଠକେଇ କିମ୍ବା ଫାଙ୍କିବା ପ୍ରୟାସରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଥିଲେ ବୋଲି ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାରେ କୌଣସି ଅସୁବିଧା ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଏହା ମଧ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇପାରିବ ଯେ ଆବେଦନକାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାମଗ୍ରୀ ଉପରେ ଲାଗୁ ହେବାକୁ ଥିବା ଶୁଳ୍କ ' ପ୍ରତାରଣାମୂଳକ ଠକେଇ କିମ୍ବା ଫାଙ୍କିବା ପ୍ରୟାସ' ସମ୍ପର୍କରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଥିଲେ । ଏହା ସର୍ବଜନବିଦିତ ଯେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦ୍ଵାରା ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ କରିବା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ କଡିକୁ ପ୍ରମାଣ କରିବା ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷ ପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟକର । ସୀମା ଶୁଳ୍କ ଦେୟକୁ ଏଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ଚୋରାଚାଲାଣର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ବିଭିନ୍ନ କଡି ରହିଛି । ବେଳେବେଳେ ଏକ ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ମାଧ୍ୟମରେ କଡିଗୁଡ଼ିକ ପରସ୍ପରକୁ ସହାୟତା କରନ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ, ସଂସଦ ଏହି ଅଧିନିୟମର ଧାରା 138-A ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛି । ଧାରା 138-A କୁହେ :

> " 138- A *ଦୋଷପୂର୍ଣ୍ଣ ମାନସିକ ଅବସ୍ଥାର ଅନୁମାନ*-(1) ଏହି ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ ପାଇଁ ଯେକୌଣସି ମାମଲା ଯେଉଁଥିପାଇଁ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଏକ ଦୋଷପୂର୍ଣ୍ଣ ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ଆବଶ୍ୟକ, ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏପରି ମାନସିକ ଅବସ୍ଥାର ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ ଅନୁମାନ କରିବେ କିନ୍ତୁ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା ଏକ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ହେବ ଯେ ସେହି ଅଭିଯୋଗରେ ଅପରାଧ ଭାବରେ ଦୋଷାରୋପିତ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ତାଙ୍କର ଏପରି କୌଣସି ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ନଥିଲା ବୋଲି ସେ ତଥ୍ୟାତ୍ମକ ପ୍ରମାଣ ଦେଇପାରିବେ ।
>
> (2) ଏହି ଧାରା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ, କୌଣସି ତଥ୍ୟ କେବଳ ସେତେବେଳେ ପ୍ରମାଣିତ ହୁଏ ଯେତେବେଳେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହାକୁ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସନ୍ଦେହ ବାହାରେ ବିଦ୍ୟମାନ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ଏବଂ କେବଳ ସେତେବେଳେ ନୁହେଁ ଯେତେବେଳେ ଏହାର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସମ୍ଭାବନାର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣିତ ହୁଏ ।

ଏହି ଧାରା ବିଚାର ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା କେବଳ ବିଚାରରେ ପ୍ରମାଣର ଭାର ଏବଂ ପ୍ରକୃତି ସହିତ ଜଡିତ, କାରଣ ଏହା ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଥିଲା । ଉପରୋକ୍ତ ଧାରା ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଆରୋପିତ ମାନସିକ ଅବସ୍ଥାର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସମ୍ପର୍କରେ ଏକ ଅନୁମାନ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରମାଣ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ବିକଳ୍ପ ଦିଆଯାଇଛି ଯେ, ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ଲଗାଯାଇଥିବା ଅଧିନିୟମ ସମ୍ପର୍କରେ ତାଙ୍କର ଏପରି କୌଣସି ମାନସିକ ସ୍ଥିତି ନଥିଲା ଯାହା ଏକ ଅପରାଧ । ଏହା କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ ଉପରୋକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସାଧାରଣ ଅପରାଧିକ ବିଧି ଶାସ୍ତ୍ରର ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଯେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ଦାୟିତ୍ୱ କେବେବି ବଦଳିଯାଏ ନାହିଁ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ କେବଳ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଅଭିଯୋଗ ସଂସ୍କରଣର ସଠିକତା ସମ୍ପର୍କରେ ସନ୍ଦେହ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ପଡିବ । ଏହା ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 106 ଏବଂ 114 ଠାରୁ ଭିନ୍ନ । ଧାରା 138-A କୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଥରେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ଏକ ଦୋଷପୂର୍ଣ୍ଣ ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ବିଷୟରେ ଏକ ଅନୁମାନ ଉଠିବା ପରେ, ଯେ ସେ ସୀମା ଶୁଳ୍କ ପ୍ରଦାନକୁ ଫାଙ୍କିବା ପାଇଁ ଦେଶ ବାହାରେ ରପ୍ତାନି କରିବା ପାଇଁ ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ କୁ ସଂରକ୍ଷଣ କରିଥିଲେ, ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଭାବରେ ପ୍ରମାଣ କରିବାକୁ ପଡିବ ଯେ ଅଭିଯୋଗ କରାଯାଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଏପରି କୌଣସି ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ବିଦ୍ୟମାନ ନଥିଲା । ଏହି ଭାର ମୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇ ନାହିଁ ।ଧାରା 11-J ର ଉପ-ଧାରା (2) ଅନୁଯାୟୀ, ସେହି ରୂପା ଇଗନଟ ଅଧିଗ୍ରହଣ ପୂର୍ବରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ କୌଣସି ସୂଚନା ନ ଦେଇ, ତାଙ୍କ ୱାଡିର ଏକ କୂଅ ନିକଟରେ 18 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟର 3, 274.98 କିଲୋଗ୍ରାମ ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ କାହିଁକି ଲୁଚାଇ ରଖାଯାଇଥିଲା, ସେ ବିଷୟରେ ସେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିନାହାଁନ୍ତି ।

ଏହି ନ୍ୟାୟଳୟ *ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ ବନାମ ନଟବରଲାଲ ଦାମୋଦର-ଦାସ ସୋନି*, [1980] 4 SCC 669 ମାମଲାରେ, ଯେଉଁଥିରେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 138-A ପ୍ରଚଳନ ପୂର୍ବରୁ ବିଚାର ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା, ଧାରା 135 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧିକ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରତିପାଦନ କରିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ପ୍ରମାଣର ପ୍ରକାର, କ'ଣ ତାହା ଯାଞ୍ଚ କରିଥିଲେ । ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ଖଣ୍ଡ (a) କିମ୍ବା (b) କିମ୍ବା ଧାରା 135 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଆବଶ୍ୟକ ଦୋଷୀ ଜ୍ଞାନ କିମ୍ବା ମନ୍ଦ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ପରିସ୍ଥିତିଗତ ପ୍ରମାଣ ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇପାରିବ । ଏପରିକି ଅଧିନିୟମ 138-A କୁ ଲାଗୁ ନକରି, ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 106 ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ସୁନାର ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ

ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ପ୍ରମାଣ କରିବାର ଭାର ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଉପରେ ରହିଛି । ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 114 ଅନୁଯାୟୀ ସୁନା ବେଆଇନ ଭାବେ ଦେଶକୁ ଆମଦାନୀ ହୋଇଛି ବୋଲି ଅନୁମାନ କରିବା ପାଇଁ ତଥ୍ୟର ସାମଗ୍ରିକତା ଯଥେଷ୍ଟ ଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ଚୋରାଚାଲାଣକୁ ଦମନ କରିବା ପାଇଁ ଧାରା 135 (1) ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିଲା, ତେଣୁ ଏହାକୁ *ହେଡନଙ୍କ* ମାମଲା [1584] 76 ER 73 ରେ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ତ୍ରୁଟି ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବାକୁ ପଡିବ ।

ଆମ ମତରେ, ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ପ୍ରମାଣିତ କରିଛି ଯେ ଆବେଦନକାରୀ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରୁ ବଞ୍ଚିବାର ପ୍ରୟାସରେ ଜଡିତ ଥିଲେ, କାରଣ ସେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 135 (1) (a) ର ପ୍ରଥମ ଭାଗ ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ କରିଥିଲେ । ସେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 11-J ର ଉପ-ଧାରା (2) ଦ୍ୱାରା ଲାଗୁ ହୋଇଥିବା ନିଷେଧକୁ ଏଡାଇବାରେ ମଧ୍ୟ ଜଡିତ ଥିଲେ, କାରଣ ସେ ଉପଯୁକ୍ତ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ସ୍ଥାନର ବିବରଣୀ ସମ୍ବଳିତ ଏକ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିନଥିଲେ, ଯେଉଁଠାରେ ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ ଏତେ ପରିମାଣରେ ରଖାଯିବା ଏବଂ ସଂରକ୍ଷଣ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା, ତେଣୁ ସେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 135 (1) (a) ର ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ ଅନୁଯାୟୀ ମଧ୍ୟ ଅପରାଧ କରିଥିଲେ । ବଗିଚାରେ ଥିବା କୂଅ ପାଖରେ 18 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟର 3,274,98 କିଲୋଗ୍ରାମ ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ ପୋତାଯାଇଥିବାରୁ ଏହି ଅପ୍ରତିରୋଧ ନିଷ୍କର୍ଷ ବାହାରିଥାଏ ଯେ ଉକ୍ତ ରୂପା ଧାତୁପିଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ିକୁ ସାଧାରଣ ବ୍ୟବସାୟ ସମୟରେ ରଖାଯାଇନଥିଲା କିମ୍ବା ସଂରକ୍ଷଣ କରାଯାଇନଥିଲା ।

ତେଣୁ ଏହି ଆବେଦନରେ କୌଣସି ଯୋଗ୍ୟତା ନାହିଁ ଏବଂ ତଦନୁଯାୟୀ ଏହାକୁ ଖାରଜ କରିଦିଆଯାଏ । ଦଣ୍ଡାଦେଶର ଅବଶିଷ୍ଟ ଅବଧିକୁ ସମାପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ବିଚାରଣ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ହାଜତକୁ ନେବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିବେ।

ଜି. ଏନ୍.   ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରାଗଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମା ରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଧିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର :

ସୁମିତ୍ରା ସାହୁ ,ଅନୁବାଦିକା,

ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।